

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Niina Hamzallari & Tanja Määttä

Sukupuolen vaikutus turvakodissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi AMK

Sosiaali-ala

Opinnäytetyö

Päivämäärä 20.4.2020

Tekijä(t) Otsikko	Niina Hamzallari & Tanja Määttä Sukupuolen vaikutus turvakodissa
Sivumäärä Aika	28 sivua + 1 liite Huhtikuu 2020
Tutkinto	Sosionomi
Tutkinto-ohjelma	Sosiaaliala
Suuntautumisvaihtoehto	Sosionomi AMK
Ohjaaja(t)	Jyrki Konkka, Yliopettaja Seija Mäenpää, Lehtori
<p>Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, onko asiakkaan sukupuolella vaikutusta turvakodissa. Lisäksi työssä selvitettiin mitä mahdollisuuksia ja haasteita on suomalaisessa turvakotimallissa, jonka mukaisesti turvakoti on avoinna miehille sekä naisille. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä erään turvakodin kanssa.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperusta käsittelee lähisuhdeväkivaltaa ja sen ilmentymistä eri sukupuolien välillä. Tietoperustassa syvennyttiin suomalaiseen turvakotijärjestelmään, väkivaltatyöhön, sekä millä tavoin sukupuoli vaikuttaa väkivallan uhrilla ja väkivallan tekijällä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Opinnäytetyön aineisto kerättiin puolistrukturoituina haastatteluina turvakodin työntekijöiltä. Aineiston analyysiin on käytetty teemoittelevaa sisällönanalyysiä. Haastattelut jättivät avoimeksi asiakasnäkökulman. Eettisistä syistä haastateltiin työntekijöitä.</p> <p>Tulokset osoittavat että asiakkaan sukupuolella on vaikutusta turvakodin arjessa. Tulosten mukaan turvakodin asiakkaat kokivat epämukavuutta joutuessaan jakamaan joitain yhteisiä tiloja. Asiakkaiden välille ajoittain syntyvät suhteet saattavat olla haaste turvakodissa. Hyvänä asiana pidettiin että tulee avoimemmaksi että myös naiset ovat väkivaltaisista lähisuhteissaan. Väkivaltakäsitys lähisuhdeväkivallasta puhuttaessa on sukupuolittunutta, miehen ajatellaan olevan useimmiten väkivallan tekijä ja naisen olevan väkivallan uhri. Näin ei kuitenkaan ole, miehet sekä naiset käyttävät väkivaltaa lähisuhteissaan. Eroavaisuuksia on siinä, mitä väkivallan muotoja eri sukupuolet käyttävät lähisuhteissaan. Turvakodin nähtiin myös tukevan asiakkaiden elämänhallintaa monella tavalla.</p>	
Avainsanat	Lähisuhdeväkivalta, sukupuoli, elämänhallinta, turvakoti

Author(s) Title	Niina Hamzallari & Tanja Määttä Gender 's importance at shelter
Number of Pages Date	28 pages + 1 appendices April 2020
Degree	Bachelor of social services
Degree programme	Social services
Specialisation option	Social services
Instructor(s)	Jyrki Konkka, Principal Lecturer Seija Mäenpää, Senior Lecturer
<p>The aim of this Bachelor's thesis was to find out if client's gender matters in Finnish shelters. Another goal was to discover what kind of possibilities and challenges there exists in Finnish gender-neutral based shelter organization. This Bachelor's thesis has been made in a cooperation with an anonymous shelter.</p> <p>This examination's theory is based on domestic violence and on it's apperances between genders. In theory part we have entered into Finnish shelters as an organization and their work against violence. One of our interests was to discover how gender was related to being a victim of domestic violence compared to perpetrator.</p> <p>This study performed qualitative requirements. The data was collected with semi-structured interview from the shelter's staff. The data has been analyzed by themed content analysis. Due to ethical reasons we made a decision to interview only the staff. However, it would be useful to also get client's experiences of gender-neutral shelters and how does gender affect in their opinion to staff's way of working.</p> <p>The results have shown that client's gender really does matter in shelter's everyday life. According to results, clients felt discomfort at times as a result of sharing same facilities. Interviews clarified gender-neutrality being a challenge since relationships between clients are possible and has occurred. As a positive side participants mentioned visibility of women also using domestic violence in their interpersonal relationships. The image of domestic violence is still categorised in gender stereotypes, often people being thought of male as a violent person and female as a victim of violence. However, this does not stand correct, since males and females are as likely to be violent in their interpersonal relationships. Although there are differences on which forms of violence different genders tend to use. Shelter was also seen as a supportive factor on client's life management.</p>	
Keywords	Gender, life management, domestic violence, shelter

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tausta ja tarve	1
3	Turvakoti instituutiona Suomessa	3
4	Lainsäädäntö	5
5	Väkivalta	7
5.1	Väkivaltatyö	8
5.2	Stereotyyppiset sukupuoliroolit	11
5.3	Sukupuolen merkitys ja väkivalta	12
5.4	Mies väkivallan kokijana	15
5.5	Nainen väkivallan kokijana	17
6	Elämänhallinta	17
6.1	Väkivallan ylisukupolvisuus	18
6.2	Elämänhallinta kriisissä	19
7	Tutkimuskysymys	21
8	Menetelmät	21
8.1	Aineiston analyysi	23
8.2	Eettisyys	23
9	Haastattelut	24
10	Johtopäätökset	26
11	Pohdinta	26
	Lähteet	29
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelukysymykset	

Taulukot

Taulukko 1: Taulukko 15 vuotta täyttäneiden asiakkaiden väkivallan kestosta ennen turvakotiin hakeutumista, perustuen THL:n tilastoihin	2
Kuva 1: Turvakodit Suomessa	3

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, onko asiakkaan sukupuolella vaikutusta turvakodissa. Lisäksi kartoitettiin millaisia mahdollisuuksia ja haasteita suomalainen turvakotimalli sisältää. Työelämäkumppanina toiminut turvakoti jätetään anonymiksi, ettei turvakotia tai haastateltavia voi tunnistaa. Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä turvakoti työelämäkumppanista puhuttaessa. Opinnäytetyö toteutettiin elämänhallinnan käsitteen viitekehyksestä.

Tämän opinnäytetyö on toteutettu laadullisena kyselytutkimuksena ja aineistonkeruun menetelmänä toimi puolistrukturoitu teemahaastattelu, aineistoa purimme teemoittamalla aiheet. Haastattelusta saatu aineisto osaltaan tuki aiemmin etsimäämme teoretietoa sukupuolittuneesta väkivallasta. Osaltaan se jätti myös avoimeksi sukupuolen moninaisuuden huomioimista, sillä haastateltavat kaipasivat tämän kysymyksen avaamista ja lisätarkennusta.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa nostamme esille historiallisia näkökulmia, jotka ovat osaltaan luoneet tämän päivän turvakotikulttuuria. Ensi- ja turvakotien liitto sekä Unioni Naisasialiitto loivat pohjan turvakodeille ja niiden toiminnalle. Näin on luonnollista, että naisorientoituvuus on säilynyt tähän päivään saakka. Tämä selittää myös turvakotien lastensuojellisen näkökulman painottumista Suomessa ja koko Euroopassa. Miespuoliset turvakodin asiakkaat ovat selvä vähemmistö. Media nostaa usein esille naisten väkivaltakokemuksia, joka voi vahvistaa illuusiota naisesta väkivallan kokijana ja miehestä tekijänä. Väkivallan kokeminen on vaikea kokemus kaikille, mutta se voi olla erityisen arka kokemus osalle miehistä, sillä suomalaisessakin yhteiskunnassa elää edelleen stereotyyppinen vahvan miehen malli. Tämä innoitti selvittämään sukupuolen ja väkivaltakokemusten välisiä merkityksiä ja ilmiöitä.

2 Tausta ja tarve

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, että vaikuttaako asiakkaan sukupuoli turvakodin arkeen. Turvakotityöskentely on Suomessa suhteellisen naisorientoitunutta niin asiakkaiden, kuin työntekijöidenkin osalta. Tutkimukset jättävät auki miehille suunnattua palvelua turvakodissa, sen erityispiirteitä, sekä henkilökunnan asennoitumista.

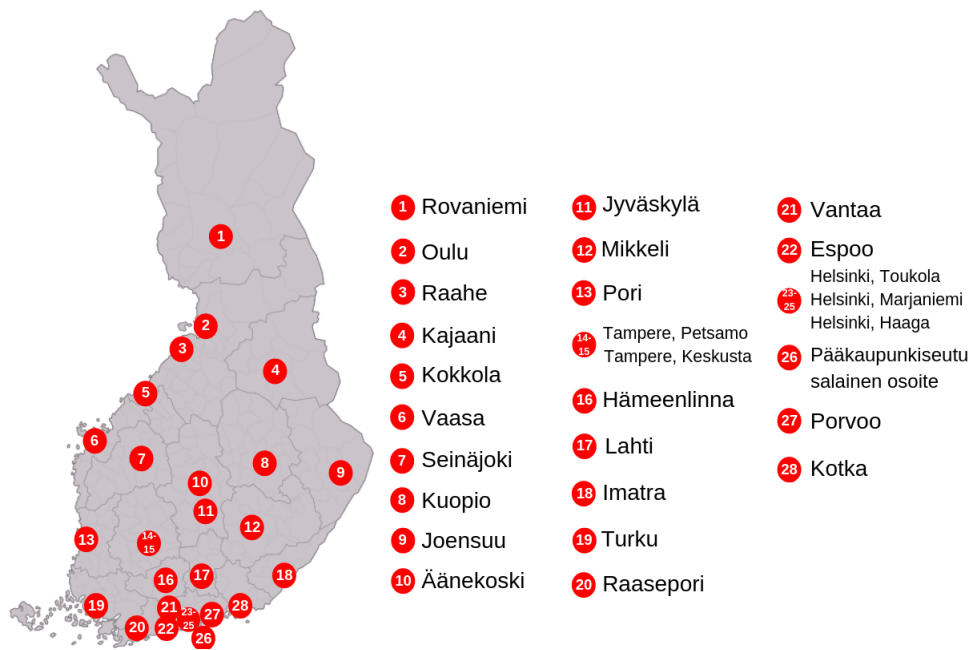
Tutustuimme tilastoihin turvakotipalveluista saadaksemme kokonaiskuvan tämän hetken asiakasmääristä ja millä tavoin asiakasmäärät jakaantuvat. Tilastojen mukaan turvakotipalveluita käyttävistä väkivallan aikuisista uhreista suurin osa on naisia. Miesasiakkaiden määrä on tilastollisesti kasvussa, kuten asiakasmäärät myös kokonaisuudessaan. Vuoden 2018 aikana turvakodeissa oli yhteensä 5063 asiakasta. Turvakotien asiakasmäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 17 prosenttia, eli 730 asiakkaalla. Aikuisten asiakkaiden määrä oli yhteensä 2697 (53%) ja lasten 2358 (47%). Naisia asiakkaista oli 2498 (93 %) ja miehiä 196 (7%). Naisasiakkaiden määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 359 asiakkaalla (17 %) ja miesasiakkaiden määrä 61 asiakkaalla (45 %). Turvakotipalvelujen tuottamiseen varattu rahoitus kasvoi, lisärahoitusta vuonna 2019 saatiin kaksi miljoonaa euroa. (Turvakotipalvelut 2018: 2.)

Asiakkaiden hakeutuessa turvakotiin, väkivalta on yleensä kestänyt 1-5 vuotta 31%:lla asiakkaista. Väkivaltaa on kestänyt alle vuoden verran 25%:lla asiakkaista, kun taas yli viisi vuotta väkivaltaa on joutunut kokemaan 23% asiakkaista. (Turvakotipalvelut 2018: 2.)

0-1v.	25%
1-5v.	31%
Yli 5v.	23%

Taulukko 1: Taulukko 15 vuotta täyttäneiden asiakkaiden väkivallan kestosta ennen turvakotiin hakeutumista, perustuen THL:n tilastoihin (Turvakotipalvelut 2018: 2).

Asiakkaat voivat tulla turvakotiin joko oma-aloitteisesti tai ohjattuna. Turvakotiin ei tarvitse lähetettä. Lähisuhdeväkivaltaa kokenut henkilö voi hakeutua mihin tahansa turvakotiin ja palvelu on asiakkaalle maksutonta. Mikäli turvakoti on täynnä, ohjataan asiakas toiseksi lähimpään turvakotiin. Tilanpuutteen vuoksi vuonna 2018 asiakas jouduttiin ohjaamaan toisaalle 1905 kertaa. Luku sisältää asiakkaan tai viranomaisen tekemät paikatiedustelut. (Turvakotipalvelut 2018: 9.) Alla havainnoiva kuva Suomessa sijaitsevista turvakodeista ja niiden välimatkoista.

Kuva 1: Turvakodit Suomessa (Nollalinja n.d.).

3 Turvakoti instituutiona Suomessa

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee turvakotipalvelut seuraavalla tavalla. Turvakoti tukee lähisuhdeväkivallan uhria ja turvakodista saa apua lähisuhdeväkivallan loppumiseen. Turvakodista saa akuuttiin tilanteeseen ammatillista tukea, ohjausta sekä neuvontaa. Kriisiavun lisäksi turvakodista saa tukea ja apua myös käytännön asioiden järjestämiseen. Turvakodissa oleskelun kesto on yksilöllinen, keskimäärin asiakas viettää turvakodissa 16 päivää. Turvakotiin voi hakeutua myös nimettömänä. Turvakotipalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. (Turvakotipalvelut 2019.)

Ymmärtääksemme Suomen turvakotien naispainottuneisuutta, tulee meidän ymmärtää historiallisia vaikuttajia, jotka ovat luoneet pohjan tälle. Lähihistoriassa 1960- luku on jäänyt historiaan yhteiskunnallisen aktiivisuutensa takia. Läntisessä Euroopassa ja Yhdysvalloissa heräsi runsaasti yhteiskunnallista toimintaa niin kutsuttujen alioikeutettujen ryhmien puolesta. Näitä olivat muun muassa naiset, asunnottomat, päihteidenkäyttäjät ja vangit. Naisasia-aktivistit nostivat esiin naisten alistetun aseman työelämässä ja yhteiskunnassa. Tämän johdosta syntyi hiljalleen päivähoido ja uusia koulutusmahdollisuuksia naisille, sekä yhteiskunnallinen naisten asema parani. Yksi tärkeimmistä teemoista oli naiset ja väkivalta; ymmärrettiin, että vaarallisin paikka naiselle oli usein tämän oma koti. Kasvoi ymmärrys siitä, että tämä kosketti jokaista yhteiskunnan sosiaaliluokkaa, ei vain alempia. Naisasia-aktivistien tunnuksena oli ”Yksityisestä yleistä”. (Ruohonen 2006: 9-10.)

Tiedetysti ensimmäinen turvakoti perustettiin Lontoon esikaupunkiin Chiswickiin. Tämä toimi ensin lähinnä naisten keskinäisenä kohtaamispaikkana, kunnes taloon alkoi tulla pahoinpideltyjä naisia lapsineen. Tämä loi uskallusta yhä useammalle väkivaltaa kokevalle naiselle tulla pakoon naisten talolle. Turvakotitoiminta siis syntyi puolivahingossa. Turvakodin perustaminen oli monen naisen yhteinen ponnistus, mutta varsinaisena perustajana pidetään Erin Pizzey- nimistä naista. Hän kirjoitti teoksen *Scream Quietly or the Neighbours will Hear* vuonna 1975. Teos käännettiin useille kielille - ei kuitenkaan suomeksi, vaikka se monelle suomalaiselle aktivistille onkin tuttu. Lontoon Chiswickissä kävi tutustumassa naisryhmiä ympäri maailmaa, ja näin ollen turvakotitoiminta levisi maailmanlaajuisesti. (Ruohonen 2006: 10-11.)

Kun Suomessa 1970- luvun lopulla alettiin puhua perheväkivallasta sosiaalisena ongelmana, sitä käsiteltiin sukupuolineutraalina kysymyksenä etsien syitä perheen sisäisestä vuorovaikutuksesta tai alkoholismista ja muista sosiaaliseen syrjäytymiseen liittyvistä tekijöistä. Vasta viime vuosikymmenellä alkanut puhe naisiin kohdistuvasta väkivallasta on lähestynyt väkivaltaa itsenäisenä ongelmakenttänä, joka liittyy sukupuolten välisiin suhteisiin ja valtaeroihin. Tämä diskurssi on Suomessa suurelta osalta muotoutunut osana valtiofeminististä toimintalinjaa tasa-arvopoliitiikan ja valtakunnallisten aloitteiden muodossa. (Näre & Ronkainen 2008: 314.)

Näihin aikoihin 1970-luvulla Suomessakin pohdittiin, mitä tehdä nuorille pääasiassa avoliittolaisäideille, jotka hakivat turvaa yksin tai lastensa kanssa puolisonsa väkivaltaisuudelta. Ensimmäinen ensikoti Suomessa on perustettu vuonna 1942 Helsinkiin, ja 1970-luvun loppuun mennessä ensikoteja oli kahdeksan. Turun ensikoti aloitti turvakotitoiminnan vuonna 1978, ja vuotta myöhemmin entinen Raha-automaattiyhdistys antoi Ensi Kotien Liitolle projektiavustuksen kolme vuotta kestäväälle turvakotikokeilujaksolle. Malli toiminnalle haettiin Lontoosta ja Amsterdamista. (Ruohonen 2006: 11.)

Vuonna 1977 Unioni Naisasialiitto Suomessa Ry pyysi parin suuren päivälehdien yleisönosastoissa, että kotonaan väkivaltaa kokeneet naiset kirjoittaisivat kokemuksistaan Unionille. Unioni tahtoi kerätä vapaamuotoista kokemusta asianomaisilta, sillä väkivaltaa käsittelevä seminaari oli lähestymässä. Kirjeitä tuli paljon, mutta vain yhdessä kirjeessä suoranaisesti vaadittiin turvakoteja Suomeen. Näin perheväkivallan vastainen työ lähti liikkeelle painottaen lastensuojelullista sekä naisliikkeen näkökulmaa. Naiskansanedustajia tahdottiin, jotka voisivat ajaa eteenpäin naisten asioita. Vaikuttamisen vuoksi luotiin

kolme eri Naisten Apu- yhdistystä, mutta näistä vain yksi päätyi käynnistämään turvakotoiminnan vuonna 1984. Tätä ennen Ensi Kotien liitto oli suuntautunut käytännön auttamistyöhön. Näihin aikoihin ensikodit ja turvakodit alkoivat instituutioina erota hiljalleen toisistaan, vaikka usea turvakoti toimiikin yhä ensikodin yhteydessä. (Ruohonen 2006: 12.)

Turvakotityön koko historian ajan oli tiedostettu, että myös väkivaltaa käyttäviä miehiä täytyisi auttaa pitkäjänteisten tulosten saamiseksi. Jussi-työ käynnistyi projektina vuonna 1994, ja siihen haettiin oppeja muista Pohjoismaista. Vuonna 1993 Lyömätön linja oli aloittanut toimintansa pioneerihankkeena. Pari- ja perhetapaamisten asema väkivalta-työssä muutti muotoaan 1990- luvun lopulla. Perheen väkivaltaa kokeneita yksilöitä pyrittiin auttamaan erilaisin työmuodoin, yksin ja yhdessä. (Ruohonen 2006: 13.)

Perheväkivallan vastaista työtä tehtiin Suomessa jo 1970- luvun lopulla, mutta valtakunnallinen ilmapiiri ei tätä ennen ollut ottanut sitä vakavasti pidettävänä asiana. Kansainväliset sopimukset pakottivat toiminnan muutokseen perheväkivallan osalta. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta asetti vuonna 1990 Naisiin kohdistuvan väkivaltajaoston. Jaoston tehtävänä oli kartoittaa naisille tapahtuvaa väkivaltaa sekä etsiä ja luoda aktiivisesti ehdotuksia tilanteen korjaamiseksi. Yhdistyneet Kansakunnat antoi yleiskokouksessaan julistuksen 20.1.1993 naisiin kohdistuneen väkivallan poistamiseksi. Väkipalta julistettiin ihmisoikeusrikkomukseksi, joka aiheuttaa uhrilleen ja tätä myötä myös yhteiskunnalle sosiaalisia, taloudellisia ja terveydellisiä haittoja. Suomi laahasi lainsäädäntönsä puolesta pahasti muita Pohjoismaita jäljessä. Vuoden 1994 raiskauksen kriminalisointi avioliitossa löi läpi pitkien vastusteluiden saattamana. Olennainen uudistus oli myös laki lähestymiskiellosta vuonna 1999, joka laajeni koskemaan myös samassa asunnossa vakituisesti asuvia vuonna 2005. (Ruohonen 2006: 14-15.)

4 Lainsäädäntö

Istanbulin sopimus on Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan perheväkivallan ehkäisemisessä ja torjumisessa. Sopimus on astunut voimaan Suomessa 1.8.2015. Sopijaosapuolia velvoitetaan edistämään tasa-arvoa naisten ja miesten välillä, mutta varsinkin voimaannuttamaan naissukupuolta ja vähentämään heidän kokemaa vä-

kivaltaa. Sopimus velvoittaa valtion takaamaan riittävät turvakotipalvelut väkivaltaa kokeneille sekä maksuttoman, ympärivuorokautisen valtakunnallisen auttavan puhelimen. (Council of Europe 2011.)

Istanbulin sopimus koskee erityisesti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, sekä perheväkivaltaa. Naisiin kohdistuva väkivalta on yksi vakavimmista ihmisoikeusloukkauksista. Epätasa-arvoisten valtasuhteiden nähdään olevan merkittävä tekijä sukupuoleen liittyvässä väkivallassa. Istanbulin sopimuksessa sanotaan, että ”tytöt ja naiset ovat alttiimpia sukupuoleen perustuvalla väkivallalla ja että perheväkivalta kohdistuu useammin naisiin kuin miehiin”. Vaikka Istanbulin sopimuksen painopiste on naisiin kohdistuvassa väkivallassa, perheväkivallan osalta sopimusta sovelletaan myös miehiin. (Nousiainen & Pentikäinen 2017: 55.)

Suomi ei toistaiseksi ole ollut kykeneväinen noudattamaan Istanbulin sopimuksen kaikkia ehtoja, jonka vuoksi se onkin saanut kritiikkiä muilta jäsenvaltioilta. Spesifeille väkivallan muodoille, kuten vainoamiselle ei juurikaan ole tukitoimia. Nämä vähäiset tukitoimet ovat pääosin Etelä-Suomessa jättäen ison osan suomalaisia tavoittamatta. (Grevio 2019: 32)

Suomalainen turvakotijärjestelmä on saanut kritiikkiä myös siitä, että se noudattaa sukupuolineutraalia asiakkaiden sisäänottotapaa. GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence) on huolestunut siitä, ettei pelkästään naisille suunnattuja turvakoteja ole. Tämä on nostattanut huolta naisten turvallisuudesta sekä heidän voimaantumisensa vaikeutumisesta. Jotta sukupuolittuneen väkivallan tunnusmerkit naisia kohtaan tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin, tulisi GREVION mukaan miesuhreille olla omat erilliset tilat. (Grevio 2019: 32.)

Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) huolehtii turvakotipalvelujen valtakunnallisesta saatavuudesta siten, että eri puolilla Suomea on tarjolla ja saatavilla palveluja tarpeeseen nähden riittävästi. THL tekee sopimukset turvakotipalvelun tuottamisesta sellaisten turvakotipalvelun tuottajien kanssa, jotka täyttävät parhaiten turvakotipalvelun tuottamiselle 8 §:ssä ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt edellytykset. Valtion varoista maksetaan korvausta 9 §:ssä tarkoitetun sopimuksen tehneille turvakotipalvelujen tuottajille. THL sopii vuosittain korvauksen suuruudesta valtion talousarvioon osoitetun määrärahan puitteissa. THL jakaa sovitun korvauksen ennakkona turvakotipalvelusopimuksen tehneille turvakotipalvelun tuottajille kattavan turvakotipalvelujärjestelmän luomiseksi 3 momentin mukaisesti. Turvakotitoiminnan rahoituksen yleinen

johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 2014/1354).

Vainoamisen kieltävä säännös lisättiin rikoslakiin vuonna 2014. Vainoaminen tarkoittaa toistuvasti toisen henkilön uhkaamista, seuraamista, tarkkailua, yhteydenottoa tai muuta näihin rinnastettavaa tapaa vainota toista henkilöä, mikä aiheuttaa vainottavalle ahdistusta tai pelkoa. Vainoamisesta voidaan tuomita enintään kahden vuoden vankeuteen tai sakkorangaistukseen. Vainoaminen luetaan virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi, mistä syyttäjä nostaa syytteen, vaikka asianomistaja ei niin vaatisi. (Rikoslaki 1889/879 §7a).

5 Väkivalta

Väkivallalla tarkoitetaan toisen henkilön tahallista vahingoittamista, loukkaamista tai sillä uhkaamista. Väkivaltaa käyttävä henkilö tahtoo aiheuttaa pelkoa toisessa, sekä kontrolloida ja hallita. Tavallisesti väkivalta pahentuu ajan myötä. Tässä välissä voi olla hyviäkin jaksoja, jolloin väkivaltaa ei ole. Usein tämä kuitenkin enteilee lähestyvää pahenevaa väkivaltaa. Tällöin puhutaan väkivallan kierteestä. Väkivaltaa voi olla vaikea nähdä ulospäin, sillä se voi piiloutua todella hyvin ihmisten välisiin valta-asetelmiin, pieniin eleisiin sekä sanavalintoihin. Tarpeeksi pitkän ajan kuluessa uhrin todellisuudentaju hämärtyy, ja väkivallasta tulee arkipäiväinen asia, jonka kanssa opetellaan elämään ja selviytymään. Väkivaltaa kokevan voi olla vaikea tunnistaa kokemaansa väkivallaksi, tai tapahtumat halutaan mahdollisesti pitää perheen sisäisenä salaisuutena. Väkivalta voidaan ymmärtää vain näkyviksi fyysisiksi vammoiksi, kuten mustelmiksi. Väkivaltatyön ammattilainen auttaa uhria tunnistamaan ja nimeämään kokemaansa. (Ensi- ja turvakotienliitto n.d.)

Fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan ihmisryhmään, ihmisen itseensä, toiseen ihmiseen tai yhteisöön kohdistuvaa vallan tai fyysisen voiman tahallista käyttöä, tai sellaisella uhkaamista. Tämä voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kuolemaan, kehityksen häiriytymiseen, tai perustarpeiden laiminlyömiseen. Lähisuhdeväkivalta on monimuotoista ja sitä esiintyy sukupuolesta, ikäluokasta, yhteiskuntaluokasta, sekä kulttuurista riippumatta. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua puolisoon, lapseen, sukulaiseen, tai useampaan eri henkilöön. Lähisuhdeväkivalta voi olla myös molemminpuolista. Joskus on kyse yksittäisestä tapahtumasta, satunnaisista teoista, tai lähisuhdeväkivalta voi olla tilanneriippuvaista. Väkivalta voi muuttua ajan myötä pahemmaksi, olla jatkuvaa sekä

pitkäkestoista. Lähisuhdeväkivallan eri muotoja ovat myös henkinen ja taloudellinen väkivalta, kaltoinkohtelu, laiminlyönti, seksuaalinen väkivalta, sekä uskonnollinen ja kulttuurinen väkivalta. (Siukola 2014: 10-11.)

Lähisuhdeväkivaltaan liittyvä eron jälkeinen vaino on tunnistettu pitkään, mutta Suomessa vainosta ja sen merkityksestä sosiaalisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä on alettu puhua vasta viime aikoina. Vaino ei jätä välttämättä mitään fyysisiä jälkiä, mutta voi olla lähisuhdeväkivallasta puhuttaessa yksi äärimmäisen väkivallan muodoista. Vaino voi ulottua myös esimerkiksi internetiin, tällöin puhutaan digitaalisesta vainosta. Parisuhteeseen ja eroon liittyvät riskit on hyvä osata tunnistaa ja ottaa huomioon ennakoivasti ja ajankohtaisesti, sen mukaan miten vainotilanne elää. Lähisuhdeväkivallan ja vainon uhrin on tärkeää huolehtia myös riittävästä tietoturvasta, muutoin muut suojautumistoimenpiteet eivät ole hyödyllisiä. (Laitinen & Kinnunen & Hannus 2017: 163.)

5.1 Väkivaltatyö

Turvakodit tarjoavat kriisiapua perhe- ja lähisuhteessa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille. Tervetulleita ovat kaikki ikään ja sukupuoleen katsomatta. Turvakoti tarjoaa väliaikaisen asuinpaikan, sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää tukea ja neuvontaa väkivallasta selviämiseen ja väkivallattomaan elämään jatkossa. Turvakodin ensisijainen tehtävä on taata perheenjäsenen, sekä hänen lastensa turvallisuus kaikissa olosuhteissa. Turvakoti on kodinomainen paikka, jossa pääsee juttelemaan kokemuksistaan väkivaltatyöhön erikoistuneen ammattilaisen kanssa. Apua saa myös arkisiin asioihin, kuten paperiasioiden hoitamiseen ja asunnon hankkimiseen. Suomessa turvakodeissa näkyy lapsiorientoituneisuus, sillä lapsetkin saavat oman työntekijän, jonka kanssa sanoittaa kokemuksiaan leikin kautta ikätasosta riippuen (Ensi- ja turvakotienliitto n.d.)

Parisuhdeväkivallan kanssa työskentelevät viranomaiset ja auttajatahot tulkitsevat ja rakentavat käsityksiä väkivallasta, sen syistä ja seurauksista osana arkista työtään. Toiminnassaan he toistavat ja muokkaavat tähän liittyviä diskursseja, sekä tulkitsevat yksittäisten ihmisten elämää niiden kautta. Asiakkaiden ongelmista ja niiden taustasta rakennetaan tietynlaisia tulkintoja. Samalla tehdään valintoja eri toimintalinjojen välillä pyrittäessä ratkaisemaan määriteltyjä ongelmia. (Näre & Ronkainen 2008: 314.)

Naisille väkivalta on vahvasti latautunut emotionaalinen kokemus. Pitkään jatkuessaan väkivalta voi turruttaa naisen tunteet. Tämän takia naisten kanssa käytetään enemmän

tunnetyöskentelyä, jossa opitaan tunnistamaan ja käsittelemään heränneitä tunteita. Naisiasiakkaiden kanssa työntekijät hyödyntävät väkivaltatyöhön sovellettavia toiminnallisia menetelmiä, kuten esimerkiksi kortteja, piirtämistä, maalausta, sukupuun tai elämänkaaren laadintaa, tarinoita ja verkostokarttaa. Turvasuunnitelman laatiminen kuuluu myös tähän, jossa laaditaan minne voi tarvittaessa paeta ja mitä hätäkassissa pitää aina olla mukana. Turvapaikkaharjoituksilla pyritään saamaan nainen rauhalliseen tilaan, jossa hän kuvittelee itsensä rentouttavaan maisemaan. (Ojuri 2006: 34-36.)

Miestyötä tehdessä useimmilla paikkakunnilla työmuotona on yksilötyöskentely. Yksilötapaamisilla saadaan parhaiten kuva väkivallan muodosta ja voidaan rakentaa luottamuksellinen suhde työntekijän ja asiakkaan välille. Suuri osa turvakodin miestyöhön haakeutuvista miesasiakkaista ei ole motivoituneita tai valmiita työskentelemään ongelmien ratkaisemiseksi. Vastaanotolle saapuva mies on usein varautunut ja toivoton. Hän ei saa kiinni ongelmastaan, mutta tietää että jotakin pitäisi tehdä, kun kumppani uhkaa erolla. Tällöin mies tarvitsee erityisen paljon kannustusta siihen, että väkivaltaongelma saadaan ratkaistua. Motivaatio-ongelma johtuu esimerkiksi siitä, että mies tuntee syyllisyyttä ja häpeää teoistaan. Puolison ja mahdollisten lasten saapuminen turvakodille vain vahvistaa entisestään näitä tunteita, varsinkin kun nyt ulkopuolisetkin tietävät kotona olleista ongelmista. Alttius torjuntaan on suuri, kun keskeisinä tunteina ovat epäluulo, pelko, häpeä ja syyllisyys. Moni mies kokee, että puhuminen on naisten juttu, he eivät välttämättä koe omakseen työntekijän kanssa käytäviä keskusteluja ja pohdintoja. Tarvitaan jokin tapahtuma, joka herättää miehen motivaation oman elämän pohdiskeluun ja muutoksen tarpeellisuuteen. Tähän hyvin soveltuvia ovat miehen oman elämän varrella olleet eroja väkivaltakriisit, joista tilannetta voidaan lähteä purkamaan. (Säävälä & Nyqvist 2006: 46-47.)

Kun mies saapuu turvakotiin, puhutaan hetkellisestä ilmiöstä, jolloin miehellä on "luukut auki". Tällä tarkoitetaan sitä, että hän on hetken aikaa vastaanottavaisessa tilassa uusille näkökulmille. Pian, kun tilanne perheen kanssa tasaantuu, luukutkin sulkeutuvat. Tämän vuoksi turvakotityössä olisi pyrittävä nopeaan toimintaan miehen kanssa ja löydettävä aika miestyöntekijälle keskustelemaan asioista, kun niin sanotusti rauta on kuumaa. Voi olla, että mies tarvitsee uusia näkökulmia väkivallan pohtimiseen, jos hänellä ei ole pienintäkään havaintoa siitä, mistä on kyse, kun pinna palaa ja tulee käytyä käsiksi puolison. Miehet vaikuttavat olevan kriittisiä työntekijän kykyjen suhteen, joten työntekijän tulee kyetä vakuuttaa hänet nopeasti käyttämistään työkeinoistaan. Työntekijän oma identiteetti asiansa osaavana ammattilaisena on edellytys sille, että hän luottaa omiin

kykyhinsä ja saa välitettyä tuon uskon asiakkaalleen. Motivaationa väkivallan lopettamiseen voi toimia tieto siitä, että moni muukin on kyennyt lopettamaan väkivaltaisen käytöksensä. Työntekijän on tärkeää luoda turvallinen ilmapiiri, sillä mies saattaa mennä lukkoon turvattomuutta, häpeää ja syyllisyyttä kokiessaan. Selkeä tapaamisten kulku ja sen kertominen auttaa asiakasta hahmottamaan tapaamisten kulun, kun hän voi ennakoita hieman mitä seuraavaksi tapahtuu. Työntekijän täytyy olla tarkkana, ettei lähde ruokkimaan asiakkaan kokemaa syyllisyyttä. Tutkimusten mukaan moni väkivaltaa käyttänyt mies on kärsinyt lapsuudessaan häpäisevästä kasvatuksesta. Siksi he saattavat reagoida yllättävän voimakkaasti työntekijän mielestä neutraaleihin keskustelujen aiheisiin. (Säävälä & Nyqvist 2006: 46-47.)

Väkivaltatyön keskeisiä tavoitteita väkivaltaa käyttäneelle osapuolelle on vastuun ottaminen. Monet väkivaltaa tehneet ovat alttiita siirtämään vastuuta perheenjäsenilleen, vaikka lähes aina aivan erityisiä poikkeuksia lukuun ottamatta vastuu on yksin heidän. Väkivaltaan taipuvaiset isät suhtautuivat suojelevasti äidin vatsassa olevaan sikiöön, mutta lapsen äitiä kohtaan he osoittivat vähemmän myötätuntoa. He ikään kuin mielsivät sikiön ja äidin erillisiksi. (Säyrylä 2017:26.) Häpeän ja syyllisyyden kantaminen helpottuu, kun voi nähdä syyllisen uhrissa. Työntekijän täytyy osata jarrutella, eikä rykäistä vastuun palautusta saman tien väkivaltaa tehneelle. Väkivaltatilanteiden yksityiskohtaista tarkastelua ja erittelyä kutsutaan "hidastetun filmin tekniikaksi". Tämä työtapa auttaa löytämään syitä väkivaltaan johtaneista tapahtumista, sekä omista tunteista ja ajatuksistaan ennen väkivaltatapahtumaa. Kun tilanteet käydään yksityiskohtaisesti läpi, saadaan selkeämpi kuva omista tunnereaktioista ja toivoman mukaan kyky hallita käytöstään paranee. (Säävälä & Nyqvist 2006: 48-49.)

Usein päihdeiden käytön yhteydessä esiintyy myös muita ongelmia kuten vaikeuksia sosiaalisissa suhteissa, väkivaltaisuutta, rikollisuutta tai mielenterveysongelmia. Söderströmin ja Skåderudin mukaan päihdeongelmaiset isät eivät halunneet toteuttaa edellisen sukupolven isyyden mallia, vaan heillä oli tahtoa olla huomaavaisempia, tukea antavia ja pysytellä lähellä lasta. Silti jotkut isät ajautuivat isyyteen, jossa he tiesivät toimivansa väärin lasta kohtaan ja pelottaen lasta. (Säyrylä 2017:25.)

Väkivaltaa käyttäneiden miesten kanssa asiakastapaamisilla käytetään menetelminä muun muassa rooliharjoituksia, mielikuvaharjoituksia, tunteiden kirjaamista kotitehtävänä sekä sukupuun tarkastelua. Sokraattisilla haastattelukysymyksillä on tarkoitus saada mies pohtimaan syvällisemmin ilmaisemiaan asioita. Kysymykset ovat avoimia eikä niihin voi vastata pelkällä kyllä tai ei - vastauksella. Esimerkkinä voidaan kysyä "Mitä

ajattelet siitä? Mikä puhuu tuon uskomuksen puolesta? Mitä mielessäsi liikkui?”. Perinteiseen mieheyteen ei kuulu omien tunteiden ja reaktioiden miettiminen. Ilmiö on niin selkeä, että Ronald Levant on antanut sille nimen *normatiivinen miehen aleksitymia*. Normatiivinen tarkoittaa, että kyseessä on mieheyteen liitettävä yhteiskunnallinen normi. Aleksitymia tarkoittaa kyvyttömyyttä sanoittaa tunteitaan. Tämän nähdään olevan peräisin maskuliinisesta eetoksesta, jonka mukaan miehen ei kuulu olla kiinnostunut omista tunteistaan. Kyseessä on kulturelli ilmiö. Levantin mukaan kyseessä on miehen kehitykseen liittyvä trauma, jota ei edes osata tunnistaa traumaksi. Vauvana pojat ovat tutkitusti tunneherkempiä kuin tytöt, mutta puberteetin alkaessa asetelma kääntyy pääläelleen. (Säävälä & Nyqvist 2006: 51-52.)

5.2 Stereotyyppiset sukupuoliroolit

Sukupuolittuneen väkivallan viitekehuksesta puhuttaessa pohditaan, kuinka yhteiskunta ja erilaiset institutionaaliset toimintatavat merkityksellistävät väkivaltaa sukupuoleen liittäen ja kuinka nämä käytännöt näkyvät eri sukupuolille arkielämässä. Väkivallan instituutioiden maskuliinisuudesta toimii oivana esimerkkinä puolustusvoimat. Valta-asetelmat näkyvät esimerkiksi siinä, millainen ja keiden tekemä väkivalta on historiallisesti ymmärretty yhteiskunnallisena ongelmana ja kenen kokemana se on puolestaan ohitettu. (Näre & Ronkainen 2008: 21.)

Sukupuolta ja miehisyyttä voidaan teorisoita roolina, tekona, tapana, esityksenä ja diskurssina. Jos sukupuoli nähdään performanssina eli esitettävänä asiana, tarkastellaan silloin kulttuurillisesti naiselliseksi ja miehisiksi ymmärrettyjä toistettavia tekoja, kuten puhetapaa, eleitä ja asentoja. Mikäli sukupuolta ajatellaan roolina, tarkastellaan naisten ja miesten rooliodotusten mukaista käyttäytymistä osana instituutioita ja ihmissuhteita. Jos sukupuoli ajatellaan tekona, kiinnittyy huomio naisten ja miesten toimintaan, sekä näiden tuottamiin mahdollisuuksiin ja rajoitteisiin eri tilanteiden aikana. Diskurssiivisessä sukupuolinäkemyksessä sukupuoli tarkentuu ihmisen puheesta etsittäville merkityksillä ja suhteilla. (Rossi 2010: 25-27.)

Miehisyydestä ja maskuliinisuudesta puhuttaessa tarkoitetaan ideaalia miehisten ominaisuuksien käyttäytymistä luonnehtivaa normia. Se on odotusarvo siitä, kuinka miehen tulisi yhteiskunnassa toimia. Mieheyden kriteereihin voidaan lukea seuraavat kuvaukset; voimakkuus, aggressiivisuus, rationaalisuus, kilpailuhenkisyys ja itsenäisyys.

Maskuliinisuutta tavoitellaan ja toteutetaan normien odottamalla tavalla. Miehenä oleminen on jotain, mikä omaksutaan sosialisatiossa sitä mukaa, kun poika tunnistaa ja oppii miehuuden kulttuurisia odotuksia. Miehisuus vaatii jatkuvaa näyttöä. (Jokinen 2010:128.) Sukupuoli on kätkeytynyt niin hyvin arkipäiväiseen toimintaan, että se on siten osa sosiaalista elämää. Tämä selittää myös sitä, miksi sukupuolistuneet ammatinvalinnat ja työnjaot tuntuvat niin itsestään selviltä. (Jokinen 2005: 65.)

Naisen sukupuolirooli on perinteisesti nähty tietynlaisena. Naisena olemiseen liitetään huolenpito, kodista huolehtiminen, uhrautuvuus, kyky osoittaa rakkautta, seksikkyyden ilmentäminen ja kauneuden tavoittelu. Äitiys on ollut naiseuden merkki ja naisen tärkein rooli. Äitiyden myyttiä on kyseenalaistettu vasta viime aikoina, naiset itse kuitenkin kokevat äitimyytin kyseenalaistamisen merkinä huonosta äitiydestä. Naisen rooliin ei perinteisesti liitetä väkivaltakäyttäytymistä, voimakkuutta, itsenäisyyttä tai työssäkäyntiä. (Keiski 2012: 21-22.)

5.3 Sukupuolen merkitys ja väkivalta

Suomalaisessa yhteiskunnassa sukupuoleen ja väkivaltaan kytkeytyy yleistyksiä. Väkivaltaa voidaan vähentää erilaisten myyttien ja tabujen murtamisella. Yksi myytti on sukupuolittunut väkivalta, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan, että ainoastaan miehet ovat väkivaltaisia ja naiset miesten väkivallan uhreja. Oikean kuvan saamiseksi, onkin tarkasteltava luotettavia tietolähteitä riittävän kattavasti. Luotettavina tietolähteinä voidaan pitää esimerkiksi Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen uhritutkimuksia, joista käy ilmi teot, joita ei ole ilmoitettu poliisille. (Purjo 2010: 9-10.)

Puhuttaessa sukupuolen merkityksestä, Purjon (2012: 116) mukaan on alun perin ollut kaksi eri sukupuolta olevaa ihmistä, mies ja nainen. Ihmisen lisääntymistavan ollessa tiedossa, ihmisten lisääntyminen on lähtöisin kahdesta eri sukupuolesta. Näin ollen väittämät sukupuolesta ainoastaan sosiaalisena konstruktiona ovat vailla perusteita. Oletettavasti lähtökohdat ihmisillä ovat alun perin olleet samat. Tässä yhteydessä tarkoitetaan, että mies ja nainen ovat eläneet samassa paikassa, kommunikoineet jollakin tavoin. Kulttuuriin, yhteiskuntajärjestelmään, tai muihin seikkoihin liittyviä eroja ei ole alun perin ollut lainkaan. Ainoa erilaistava tekijä on ollut sukupuoli, kaikki muut erot ovat kehittyneet ihmiskunnan kasvun myötä. Ihmisenä olemisessa sukupuolella on aivan erityinen merkitys.

Sukupuoli kannattaa tehdä näkyväksi eikä ohittaa, sillä sen avulla saadaan osin selville miesten ja naisten elämäntilanteet, toimintatavat ja tarpeet. Sukupuoleen liittyvät oletukset ja odotukset heijastuvat ihmisen valintoihin ja toimintaan. Yleensä näillä on vaikutusta heidän elämäntilanteisiinsa, tarpeisiinsa ja edellytyksiinsä. Tästä esimerkkinä perhe-elämä, jonka eroavaisuuksia miesten ja naisten välillä käsittelemme seuraavassa kappaleessa. Sukupuolten välinen tasa-arvo on suomalaisen yhteiskunnan yksi tärkeimmistä arvoista ja tavoitteista. Tasa-arvon saavuttaminen kuitenkin edellyttää sukupuolinerotuksen huomioon ottamista yhteiskunnallisten seikkojen päätösten osalta. Suomalainen yhteiskunta on jakautunut edelleen vahvasti miesten- ja naisten aloihin. Mies- ja naisvaltaisuus työpaikoilla voi luoda ”hyvä veli”- ja ”hyvä sisar”- verkostoja, jotka syrjivät suorasti tai epäsuorasti eri sukupuolen hakiessa työpaikkaa tai saapuessa asiakkaaksi. Sosiaali- ja terveysala on tavallisesti naisten suosima urapolku. Tämä voi aiheuttaa sukupuolisyrjintää miehiä kohtaan. (Jokinen 2012: 92.)

Monet sosiaalityöntekijät, tuomarit ja muut asiantuntijat elävät edelleen vanhentuneessa käsityksessä, että lapsi voi aina paremmin äitinsä luona. Tämä johtaa siihen, että useissa avioerotapauksissa huoltajuus on myönnetty äidille, vaikka isä olisi ollut kykeneväisempi huolehtimaan lapsista. Miesliike esittääkin, että sosiaalityöntekijöille ja muille asiantuntijoille annettaisiin koulutusta, jossa käytäisiin läpi sukupuoliroolien muuttumista viimeisten vuosikymmenien aikana. Vanhanaikaiset roolikäsitykset ovat todistettavasti aiheuttaneet miessukupuolen syrjintää huoltajuuskiistoissa. (Jokinen 2012: 97.)

Suomessa sukupuoli-identiteetin vuoksi selvityksiin hakeutuvien määrä on ollut viime vuodet jyrkässä kasvussa. Vuonna 2003 sukupuoli-identiteetin tutkimuksiin hakeutui 47 henkilöä. Vuonna 2016 tutkittavia oli nuorisoikäiset mukaan luettuna 794, eli luku lähes 17-kertaistui. Määrä jatkaa kasvuaan yhä ja etenkin syntyessä naiseksi määriteltävien henkilöiden osuus on kasvanut. (Kärnä & Mattila & Uusi-Mäkelä 2018: 2634.)

Puhuttaessa uhrista, tekijästä tai auttajasta, sukupuolen merkitys tulee esille kirjallisuudessa. Terhi Laine on tutkinut aihetta asiantuntijuuden kytkeytymisestä sukupuolirooleihin turvakotityössä ja hän analysoi artikkelissaan työntekijän sukupuolen merkitystä puheissa ja toiminnassa suhteessa asiakkaan sukupuoleen. Esimerkiksi naistyöntekijän puheissa tulee esiin työntekijän oma käsitys naiseudesta ja naisena olemisen ymmärrys sillä tavoin, miten työntekijä sen itse kokee, työntekijän mahdollisena ideaalitavoitteena tai normiajatteluna. Merkittäväksi Laine mainitsee havainnon, että sukupuolta ei ohiteta,

vaan se on voimakkaasti läsnä työntekijän puheissa. Esimerkiksi naistyöntekijät peilasivat omaa vanhemmuuskokemustaan asiakkaille, kun taas miestyöntekijät eivät tätä tehneet. (Laine 2008: 298.)

Miestyöntekijöillä on toimintakulttuuriin sidottu asiantuntijuus työskentelyssä naisasiakkaiden kanssa. Sukupuolen moninaisuus ja sukupuolineutraali kohtaaminen ja toiminta tuli miestyöntekijöillä selvemmin esille. Toisaalta taas väkivaltaisten miesten kanssa työskentelevät miestyöntekijät kuvasivat sukupuoleen liittyvää etua. (Laine 2008: 301.)

Sukupuolittunut hoitoideologia tulee konkreettisesti esiin feministisesti orientoituneessa työskentelyssä, sillä työskenneltäessä kuvataan yleensä asiakkaan ja työntekijän välistä suhdetta ”liittolaisuuteksi”. Mies- miehelle- asetelmassa taas nähdään ongelmaksi se, että miestyöntekijä helposti eläytyy väkivaltaisen asiakkaansa ajatusmaailmaan, syihin sekä selityksiin, pelätessään oman maskuliinisuutensa kyseenalaistuvan. (Ojuri 2006: 60-61.)

Integroidulla työmallilla tarkoitetaan miesten, naisten ja lasten kanssa työskentelevien yhteistyötä, koska perheväkivalta on moniulotteisuutensa vuoksi parhaiten hahmotettavissa kaikkien osapuolten näkemysten avulla. Tämä on kuitenkin haasteellista käytännössä, koska miestyöntekijöiden yhteistyö naisten ja lapsen kanssa työskentelevien kanssa ei ole aina mutkatonta. Tähän on kaksi syytä, joista ensimmäinen on se, että turvakotiin saapunut nainen lapsineen on ainakin alussa toiminnan keskiössä, sillä heidän turvallisuuden tunteen takaaminen on tärkein tavoite. Tämän vuoksi miestyöntekijän näkökulma hänen tavattuaan väkivaltaisen miehen jää helposti naisasiakkaan jalkoihin. Toinen syy haasteellisuuteen on se, että työntekijöillä on taipumusta omaksua asiakkaansa näkemys väkivallan luonteesta. Mies- ja naistyöntekijä voivat tämän vuoksi ajautua kiivaaseen väittelyyn asiakkaiden oikeasta tapahtumien kulusta. Lasten kanssa työskentelevä voi herkästi kokea, että hänen näkökulmaansa lapsesta ei kuulla. Näiden erimielisyyksien ratkaisemiseksi on suunniteltu kaksi keinoa. Ensimmäinen näistä on eristys, jossa miestyö ja naistyö eriytetään, jolloin työntekijät eivät yritäkään tehdä yhteistyötä, vaan keskittyvät erikseen vain omaan asiakkaaseensa. Toinen vaihtoehto on tiivistää yhteistyötä ja rakentaa työmalli, jossa kiistoja voidaan tarkastella avoimesti ja ottaa erimielisyydet keskusteluun. Asiakkaiden väkivaltaongelmat nivoutuvat yleensä muihin psykososiaalisiin ongelmiin, jonka vuoksi toimivat yhteistyösuhteet muihin sosiaali- ja terveydenhuollon tahoihin ovat olennaisia palveluohjauksen ohella. (Säävälä & Nyqvist 2006: 42-43.)

Tuleva isyys saattaa herättää tunteita suojella lasta ja samalla se voi sisältää ajatuksia välttää häpeän tunnetta ja ihmisten paheksuntaa. Mies myös tajuaa, että lapsi rakastaa häntä joka tapauksessa. Todennäköisesti mies, jonka oma isä on ollut väkivaltainen, tarvitsee apua isäidentiteettinsä muodostamiseen. Isyyden tukemisessa on tärkeää ottaa huomioon miehen menneisyys ja nykyiset sosiaaliset odotukset. Lapsi ja puoliso ovat merkittäviä ihmisiä isäidentiteetin rakentumisessa. Arja Ruisniemen mukaan vanhemmuus toimii yhtenä merkittävänä voimavarana päihderiippuvuudesta kuntoutumisessa ja vanhemmuus on tärkeä elementti uuden minäkuvan rakentamisessa. Tutkimusten mukaan monelle isälle avun pyytäminen on vaikeaa ja isien tuleminen muun muassa ensikotiin oli vastentahtoista. Juha Jämsä toteaa, että miesten vaikeudet tunteiden käsittelyssä perhepalveluissa saattaa johtua luottamuksen puutteesta ja siitä, että perhepalvelut ovat alun perin suunnattu naisille. Näin ollen perhepalveluita tarvitsee kehittää kohtaamaan paremmin miehiä. (Säyrylä 2017: 30-31.)

5.4 Mies väkivallan kokijana

Mies väkivallan kokijana saattaa herättää joissakin ihmisissä kysymyksiä. Miehuudesta elää edelleen 2020 -luvulla Suomessa myyttejä, jotka tulevat ilmi yleisessä ilmapiirissä sekä anonyymejä keskustelupalstoja internetistä selatessa. Mies väkivallan kokijana eroaa naisesta psykofyysissosiaalisen erilaisuutensa vuoksi, joita avaamme seuraavissa kappaleissa.

Psykologia-lehdessä julkaistiin artikkeli, joka tutki henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan vaikutuksia psykososiaaliseen hyvinvointiin. Tutkimuksessa tuli esille, että seksuaalisella ja fyysisellä väkivallalla on miehiin voimakkaampi vaikutus. Henkisellä väkivallalla taas tutkimuksen mukaan on voimakkaampi vaikutus naisiin. Tutkimuksessa mainitaan, että tämä olisi syytä ottaa huomioon keskusteltaessa miesten ja naisten kokeman lähisuhdeväkivallan eroista. Tutkimuksessa esiin tullutta eroa voidaan mahdollisesti selittää sukupuolionormeilla, erilaisilla sosiaalisilla tekijöillä, sekä erilaisilla käsittelykeinoilla sukupuolten välillä. Miehet kokevat väkivallan uhriksi joutumisen häpeälliseksi ja tämä voi olla estävä tekijä avun hakemisessa. (Siltala & Holma & Hallman-Keiskoski 2014: 119.)

Sukupuolten välisillä hormonaalisilla eroilla voidaan osin selittää miesten taipuvaisuutta olemaan useammin väkivaltaisena yksilönä, kuin naisen. Naisten testosteronin erityös on alle 10% miesten testosteronitasosta. Suurentuneen testosteronipitoisuuden on osoitettu

korreloivan positiivisesti aggressiiviseen käyttäytymiseen sekä miehillä että naisilla. (Räsänen 1997: 395.)

Väkivaltarikollisuuden kannalta aggressiivisuus näyttäytyy miehisenä ilmiönä. Sosiobiologiset selitysmallit painottavat uroksille koitunutta etua aggressiivisuudesta. Ihmisen kehityshistoriassa luonnonvalinta on suosinut aggressiivista ja hyökkäävää yksilöä, jolla uros on taannut sukunsa jatkuvuuden. Biologiapohjainen näkökanta havainnoi tätä mies-sukupuolihormonin, testosteronin kautta. Korkea testosteronitaso on yhdistetty aggressiiviseen käyttäytymiseen niin miehillä kuin naisilla. Sosiaalinen selitysmalli sen sijaan tarkastelee miesten ja naisten aggressiivisuuseroja sosialisoinnin kautta. Usea kulttuuri suhtautuu sallivammin miesten/poikien, kuin naisten/tyttöjen aggressiivisuuteen. Naiset kuitenkin käyttävät myös väkivaltaa, ja kohteena ovat usein puoliso ja lapset. Naiset ja tytöt osoittavat kaikissa ikäluokissa enemmän epäsuoraa aggressiota. Aikuiset perustelevat usein järkisyillä toimintaa, jonka tarkoitus on vahingoittaa toista, sillä aikuinen osaa tiedostaa väkivallan epäsovinnaisuuden yhteiskunnassa. Naiset turvautuvat miehiä enemmän sosiaaliseen manipulaatioon kuten eristämiseen, valheellisten huhujen levittämiseen sekä loukkaavaan kommentointiin. Parisuhteessa tämä on jo pahaa henkistä väkivaltaa omaa puolisoa kohtaan. (Helkama & Liebkind & Myllyniemi 2013: 238-239.)

Aggressio on vain tunne, joka ei hallitse koko ihmistä. Sen taustalla on yleensä vihaa, kateutta, pettymystä, voitontahtoa tai mustasukkaisuutta. Ne heräävät eri ihmisillä eri tavoin, ja ihmisestä riippuen voivat joko lamaannuttaa tai antaa voimaa. Aggression tunteen voimasta fyysiset reaktiot viriävät ja aivojen eri osat alkavat aktivoitua. Mitään väkivallaksi kutsuttavaa ei välttämättä tapahdu, mikäli ihminen osaa pysäyttää tunteen ja teon välisen matkan. Väkivalta on aina teko, mikä on päätetty tehdä. Pikaistuksissakin tehty väkivallan teko tapahtuu vasta päätöksen jälkeen (Mielenterveystalo, n.d.)

Miestyön Säävälän ja Nyqvistin käsityksen mukaan sukupuolittietoinen väkivaltatyö ei demonisoi väkivaltaa lähisuhteissaan käyttäneitä miehiä, eikä automaattisesti ajattele naista väkivallan uhrina. Norjan ja Suomen miestyö on tulosta kliinisessä työssä tehdyistä empiirisistä havainnoista, jotka vastoin käsityksiä vahvistavat käsitystä perheväkivallan monimuotoisuudesta. Tällainen näkemys toimii hyvänä peilinä mediassa käytävälle sukupuolipolarisaatioituneelle keskustelulle, jota ilmenee perheväkivallasta puhuttaessa. (Säävälä & Nyqvist 2006: 61.)

5.5 Nainen väkivallan kokijana

Sukupuoli ohjaa väkivallan yhteiskunnallista ja kulttuurista merkitystä. Miesten ja naisten kokemissa sekä tekemissä väkivallan muodoissa on eroja, samoin kuten tapahtumien kontekstit eroavat ja ovat jollain tapaa sukupuolittuneita. Naiseuden ja feminiinisyyden arvostettuja ominaisuuksia ovat empatia, uuden elämän luominen ja hoiva. Väkivalta on näiden ominaisuuksien vastakohta. Maskuliinisuuteen on perinteisesti liitetty valta, voima, sekä aktiivisuus. Nämä eivät puolestaan muodosta vastakohtaa samalla tapaa väkivallan kanssa. Tästä syystä miehen tekemä väkivalta ei ole samalla tapaa uutinen, kuin naisen tekemä väkivalta. (Ronkainen 2017: 20.)

6 Elämänhallinta

Elämänhallinnan käsitettä tarkastelemme väkivallan, sekä kriisistä selviytymisen näkökulmista. Elämänhallinta määritellään usein toiminnalliseksi ja kognitiiviseksi pyrkimykseksi selviytyä sisäisistä tai ulkoisista vaativista tilanteista. Tämän mukaan voidaan ajatella, että yksilö arvioi sekä havainnoi tilanteensa ja sen hallintaan käytettävissä olevat mahdollisuudet ja voimavarat. Ensimmäisessä vaiheessa yksilö arvioi tilanteen uhkaksi, haasteeksi, menetykseksi tai ei-stressaavaksi itselleen. Toisessa vaiheessa yksilö arvioi pystyykö hän muuttamaan tilannettaan toiminnalla, käytettävissä olevat voimavarat haasteen kohtaamiseen, onko tilanne vain hyväksyttävä, vai tarvitseeko tilanteen eteen tehdä mitään. Elämänhallintatilanteissa esiintyy usein toiminnan, arvioinnin sekä uudelleen arvioinnin toistoja, kunnes uhkaaviksi koetuista tilanteista on selvitty. (Ruth 1998: 318-319.)

Auli Ojuri (2004: 47-48) on tehnyt tutkimuksen parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämäntilasta ja selviytymisestä. Elämänhallinta ja kriiseistä selviytyminen ovat Ojurin mukaan sukulaiskäsitteitä. Väkivalta horjuttaa elämänhallintaa, mutta yksilö selviytyy, ellei psyykkiset tai fyysiset seuraukset ole dramaattisia. Väkivallasta irti pääseminen ja sen jälkeinen selviytyminen ovat oma prosessinsa. Selviytyminen voi olla kuitenkin pitkäaikainen prosessi. Sisäinen ja ulkoinen elämänhallinta ovat kuitenkin tässä yhteydessä käsitteinä monitahoisia sekä ristiriitaisia. Ulkoinen elämänhallinta saattaa vaikuttaa hallitulta, vaikka perheväkivalta on osa perheen arkea. Väkivallan salaaminen pitää kulissit ikään kuin ehjinä jopa pitkiäkin aikoja. Samaan aikaan väkivalta kuitenkin horjuttaa ja rikkoo väkivallan kohteen, tekijän sekä mahdollisen todistajan sisäistä elämänhallintaa.

Seuraavaksi tarkastelemme yhtä tapaa päätyä väkivaltaiseen suhteeseen, joka on joihinkin ihmisiin sisäänrakennettuna. Amerikkalainen psykologi Timothy Leary on kehittänyt sosiaalisen tyylin typologian. Siinä hän osoittaa, miten yksilön pyrkimys sosiaalisten tilanteiden emotionaaliseen hallintaan synnyttää säännönmukaisuutta sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Sosiaalisessa tilanteessa yksilö pyrkii suhtautumaan toiseen niin, että hän ei koe ahdistusta, pystyy säilyttämään omanarvontuntonsa ja ehkä jopa kokee emotionaalista mielihyvää. Aikuisella ihmisellä on yleensä kehittynyt tunnistettava sosiaalisen vuorovaikutuksen- ja selviytymisen tyyli. Yhteensä näitä tyyppisiä on kahdeksan, nostamme tähän kuitenkin vain kaksi olennaisinta esille, joista on apua väkivaltaisen parisuhteen sosiaalisten mekanismien tunnistamiseen. Keskeistä on, kuinka nämä kaksi tyyppiä vetävät toisiaan puoleensa, sekä löytävät toisensa väkimassasta. (Helkama & Liebkind & Myllyniemi 2013: 355-357.)

Ensimmäinen sosiaalisen tyylin tyyppi on hyökkäämällä sopeutuminen, eli aggressiivinen tyyli. Suorasukaisuus, kriittisyys ja epäsovinnaisuus aiheuttaa mielihyvää yksilölle. Tässä tyyliässä voi esiintyä myös ivailua, nolaamista, halveksumista sekä syyllisyyden tunteiden herättämistä toisessa. Pahimmillaan tämä näyttäytyy myös fyysisenä väkivaltana. Yksilö tahtoo kokea itsensä ylivoimaiseksi toiseen verrattuna. Useimmat ihmiset kaihtavat aggressiivisuutta, masokisti kuitenkin voi kokea olonsa helpoimmaksi (vaikka ei ehkä onnellisimmaksi) ottaessaan vastaan haukkuja ja nöyryytystä. (Helkama & Liebkind & Myllyniemi 2013: 355-357.)

Toinen sopeutumistyyli on itseä vähättelemällä sopeutuminen: masokistinen tyyli. Tälle tyyliille ominaista on välttää kaikkea näkyvää voiman ja ylpeyden osoittamista. Vaatimattomuus, nöyryys ja itsesoimaukset ovat keskeisiä teemoja. Henkilö voi käyttäytyä huomaamattaan nöyrästi ja alistuvasti, sillä näin hänellä on helpottunein olo. Yksi masokistisen persoonan ilmentymisistä on olla klovni, joka vapaaehtoisesti asettuu naurettavan surkimuksen rooliin. Masokisti opettaa muut vähättelemään itseään. Masokistit usein kaipaavat vahvaa kumppania, mutta valitettavan usein löytävät tämän vihamielisten joukosta. Psykologiseksi kliseeksi muodostunut sadistin ja masokistin liitto toteutuu usein. (Helkama & Liebkind & Myllyniemi 2013: 355-357.)

6.1 Väkivallan ylisukupolvisuus

Sosiaalisen perimän käsite on peräisin 1960 -luvulta, ja sillä ollaan alunperin viitattu kielteiseen ilmiöön, jossa sukupolvi sukupolven jälkeen toistaa samaa negatiivista

toimintatapaa ilman ulospääsyä. Sosiaalinen perimä heijastuu yksilön omaan elämään sekä uuden sukupolven kasvattamiseen. Sosiaalista perimää on määritelty vuorovai-
kutustapojen ja voimavarojen periytymisen kautta. Myönteisen sosiaalisen perimän
edistämässä tärkeimmässä osassa on ennaltaehkäisy. Ennaltaehkäisyä toteutetaan
korkealla työllisyysasteella, joka työllistää myös työkykyrajoitteiset henkilöt, sekä katta-
valla terveydenhuollolla. (Suomen Mielenterveysseura 2007: 9-10.)

Tutkimukset ovat huomioineet perheväkivallan toisinaan johtaneen ylisukupolvisen
kierteeseen. Myös suomalaisten tutkimusten mukaan väkivaltainen käytös on periytynyt
vanhemmilta lapselle. Tätä selitetään sosiaalisen oppimisen teorialla, jonka mukaan
väkivaltaisissa perheissä kasvaneilla lapsilla on suurempi riski omaksua aggressiivinen
konfliktinratkaisutyyli ja negatiivinen kommunikaatiotyyli. Väkivaltaisuuden on esitetty si-
irtyvän roolimallien avulla, jota jouduttaa heikko vanhemmuus. Lapsuudessaan väkival-
lalle altistuneet miehet olivat tutkimusten mukaan konfliktitilanteissa aggressiivisempia
ja dominoivempia, mistä voidaan päätellä miesten olevan alttiimpia ajautua vihamie-
lisyteen myös parisuhteissaan. (Suomen Mielenterveysseura 2007: 91.)

6.2 Elämänhallinta kriisissä

Kriisitilanteessa korostuu yksilön resilienssin vahvuus. Resilienssillä tarkoitetaan psyyk-
kistä ominaisuutta, joka auttaa selviytymään traumasta, tragedioista, stressistä ja uhista.
Resilienssiä kuvaa parhaiten vertauskuva siitä, kuinka helposti yksilö ”kimpoaa” kohdan-
neesta kriisistä takaisin sujuvaan arkielämään ehein mielin. Yksi tärkeimmistä resiliens-
siä vahvistavista tekijöistä ovat läheiset ihmiset, toisin sanoen perhe sekä ystävät. Lä-
heiset ihmissuhteet luovat rakkautta ja turvaa, joka suojaa mielenterveyden suistumista
kriisin kohdatessa. Yksilö kokee kuuluvansa johonkin ja saa tarvittaessa keskusteluapua
ja ymmärrystä muilta. (American Psychological Association n.d.)

Yksilö voi pyrkiä vahvistamaan itse omaa resilienssiä, muun muassa pitämällä positiiv-
ista mielikuvaa itsestään ja vahvuuksistaan, tekemällä tavoitteellisia suunnitelmia, sekä
verkostoitumalla erilaisiin yhteisöihin. On tärkeää, että yksilö kokee hallitsevansa omaa
elämää ja kokevan olevansa aktiivinen toimija siinä, eikä vain välikappale. Moniin kriisei-
hin ei voi itse vaikuttaa, mutta voi vaikuttaa kuinka siihen suhtautuu ja kuinka selviytyy.
Resilienssikyky ei pysy samana läpi elämän, vaan eri elämäkokemukset ja rutiinit ar-
jessamme muovaavat meitä. (American Psychological Association n.d.)

Väkivallan ketjussa tunteet, haavoittuvuus, syyllisyys ja häpeä eivät pääty tekoon, vaan niille on ominaista jatkaa prosessiaan väkivallan loppumisen jälkeenkin. Haavoitetuksi tulemiselle, väkivallalle, onnettomuuksille ja traumaalille on tyypillistä hallinnan menettäminen, sekä tapamme olla, näkyä ja tulla tunnistetuiksi. Erityisesti seksuaalisoituneen väkivallan kokemus riistää intimitetin suojan. Tämä tuottaa häpeää, joka eristää meitä yhteydestä toisiin. Haavoittuvuus ei ole vain fyysistä, sillä syvä psyykinen haavoittuvuus ja traumatisoituminen on universaali ilmiö, ihmisten särkyvyyteen liittyvä prosessi. Tärkeää on tunnistaa, että millaiset tekijät altistavat haavoittumiselle. Sukupuoli on yksi tähän liittyvä tekijä. Sukupuolittuneisuus näkyy siinä, miten haavoittuvuudelta suojaudutaan, miten kokemusta selitetään sekä miten haavoittumisen kokemukseen reagoidaan; torjutaanko vai käsitelläänkö kokemus. Sukupuolella on merkitystä, kun kysytään, millainen traumatisoituminen on tyypillistä ja mikä alttiut traumaatisoitumiselle on. Kulttuuri ja sukupuoli muodostavat sen, kuinka väkivalta rakentuu, miten sitä harjoitetaan ja miten se tuomitaan. Yllättävää toistuvaa on se, että tytöt ja naiset reagoivat psyykkiseen loukkaantumiseen ja pahoinvointiin masennuksella, kun taas pojat ja miehet ulospäin suuntautuvalla aggressiolla. (Näre & Ronkainen 2008: 13-14.)

Kulttuurissamme haavoittuvuudesta vaikuttaa kuitenkin tulleen häpeän lähde, mikä on nähtävissä tavoissamme suhtautua väkivallan uhreihin ja niin kutsuttuun heikkouteen ylipäättään. Uhreja esitellään toisiksi, mikä edistää taipumustamme torjua haavoittuvuutta itsessämme ja sysätä se pois luotamme. Uhreilta odotetaan vahvaa toimijuutta ja vastuullisuutta turvallisuuden vaalimisesta ja tilanteen ratkaisuista. Uhriutumisen aiheuttama haavoittuvuus ja turvaamisen tarve jää myös vaille yhteiskunnallista vastuunottoa mikä näkyy esimerkiksi siinä, miten vähän mahdollisuuksia on valvoa esimerkiksi lähestymiskieltoa tai tukea tilanteessa, jossa asianomaisilla on yhteisiä lapsia. (Näre & Ronkainen 2008: 15-16.)

Väkivallan näkymättömän vallan analyysi merkitsee sen oivaltamista, että turva ja haavoittumiselle altistaminen on aina myös yhteiskunnallisesti neuvoteltua. Ikä ja sukupuoli, sekä muut yhteiskunnalliset jaot kuten seksuaalinen suuntautuneisuus, etnisyys, sosiaaliluokka ja ammatillinen asema vaikuttavat siihen, keiden loukkaantumisen kokemukset otetaan vakavasti, eli keitä turvataan. (Näre & Ronkainen 2008: 19).

7 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymys valikoitui hiljalleen teorian tietoa luettaessa. Lukemastamme teoriatiedosta voitiin johtaa hypoteesi, jossa sukupuoli on vaikutusta turvakotityössä sekä asiakkaan, että työntekijän roolissa. Lähdimme tutkimaan tätä hypoteesia, ja etsimään sitä tukevia lähteitä lisää. Tutkittavaksi pääkysymykseksemme muodostui siis; "Vaikuttaako asiakkaan sukupuoli turvakodin arjessa?". Tavoite oli myös saada tietoa, millä tavoin turvakoti tukee asiakkaan elämänhallintaa.

Tähän tutkimuskysymykseen päädyimme osittain myös tällä hetkellä mediassa valloilla olevan sukupuolikeskustelun vuoksi, jonka vaikutusta tahdoimme selvittää turvakotityön kentällä. Rajasimme tutkimusongelmaa esittelemällä pintapuolisesti väkivallan tunnusmerkit, sillä tarkastelimme väkivaltaa enemmän sukupuolittuneesta viitekehyksestä.

8 Menetelmät

Tutkimuskysymykseen lähdettiin hakemaan vastauksia tekemällä haastattelu kyseisen turvakodin henkilökunnalle. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna 11.2.2020. Kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullinen tutkimus voidaan toteuttaa useammalla eri menetelmällä, kuitenkin sille tyypillistä on kohteen ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. Laadulliselle tutkimukselle ei ole ominaista kuvata tuloksia numeraalisesti. Haasteeksi voi koitua aineiston rajaaminen, analyysiä tehdessä täytyy osata poimia oikeat asiat ja jättää epäolennaiset pois. (Jyväskylän yliopisto 2015).

Teemahaastattelussa on jokin teema, eli aihe, josta keskustellaan. Tavoitteena on ymmärtää ja kasvattaa tietämystä ilmiöstä, josta halutaan saada tietoa. Tutkittavan ryhmän tai yksilön toiminnasta pyritään rakentamaan kokonaiskuva. Kysymyksiä ohjaa edeltä käsin määritelty tutkimusongelma, johon on tarkoitus saada vastaus. (Kananen 2017: 90-91.)

Haastattelua varten haimme työelämäkumppaniltamme tutkimuslupaa, joka myönnettiin helmikuun alussa turvakodin vastaavan sosiaalityöntekijän toimesta. Tätä ennen olimme hyväksyttäneet haastattelukysymyksemme samalla henkilöllä. Koimme parhaaksi haas-

tattelumme aineistonkeruun kannalta, että haastateltavat eivät saisi etukäteen tietää laati-
miamme kysymyksiä ja tämä toteutuikin hyvin. Lähetimme itsestämme ja haastattelun
teemastamme lyhyen esittelyn turvakodin vastaavalle sosiaalityöntekijälle, joka jakoi
esitteen eteenpäin tiedoksi muille.

Aineistonkeruumenetelmänä toimi puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu, ja
kohteena oli turvakodin henkilökunta. Ennen haastattelua jokainen haastateltava täytti
suostumuslomakkeen, jossa takasi allekirjoituksellaan luovuttavansa meille oikeudet
hyödyntää saamaamme tietoa opinnäytetyössämme. Haastateltaville kerroimme, että
haastattelu nauhoitetaan ja nauhoite tuhoetaan litteroinnin jälkeen. Kerroimme myös, että
haastateltavat pysyvät opinnäytetyössämme anonymeinä. Haastattelumateriaalia saa-
tiin neljältä työntekijältä. Näistä kolmea haastattelimme paikan päällä ja yhdeltä työntee-
kijältä saimme hieman myöhemmin lomakkeen täytettynä sähköpostitse. Henkilöt haas-
tateltiin yksitellen vuoron perään. Haastateltujen työsuhteiden pituus organisaatiossa
vaihteli yli kymmenestä vuodesta muutamaan kuukauteen.

Näimme parhaaksi vaihtoehdoksi toteuttaa haastattelutilanteet kasvotusten, sillä näin ti-
lanne olisi aidompi ja saisimme haastattelusta enemmän irti ilmeiden, eleiden, täytesa-
nojen ynnä muiden myötä. Tarvittaessa tämän johdosta pystyimme myös tarkentamaan
kysymystä tai haastateltavan vastausta, että ymmärsimmekö oikein. Kysymysten jou-
kossa oli mukana yksi kysymys koskien sukupuolen moninaisuuden huomioimista turva-
kodissa, jota täytyi avata kaikille osanottajille, joten kasvotusten toteutettava haastattelu
oli hyvä tältäkin kannalta.

Haastattelulomakkeessa oli yhteensä 10 kysymystä, jotka esitettiin henkilökunnalle sa-
massa järjestyksessä. Haastattelu tehtiin turvakodin omissa tiloissa. Turvakodin arki on
melko kiireistä, joten haastattelukysymykset oli suunniteltu siten, että saamme tarvitta-
van tiedon kymmenellä kysymyksellä kuormittamatta henkilökunnan työtaakkaa kohtuut-
tomasti. Itse haastattelutilanne oli melko vapaamuotoinen, jossa haastateltavien annet-
tiin niin sanotusti johtaa keskustelua sen mukaan paljonko heillä oli sanottavaa. Välillä
keskustelua käytiin hieman itse kysymysten ulkopuoleltakin, kuitenkin aiheessa pysyen.
Haastatteluiden kesto vaihteli välillä 11-38 min.

8.1 Aineiston analyysi

Aineiston analysoinnin helpottamiseksi äänitimme haastattelut älypuhelimelle. Haastattelun sujuvuuden ja aineistonkeruun varmistamiseksi vuorottelimme haastattelijan ja kirjurin roolissa. Kirjurin roolissa oleva huolehti siitä, että sai tärkeimmät seikat paperille, mikäli äänitys lakkaisi kesken haastattelun tai tiedostot tuhoutuisivat ennen aikojaan jostakin syystä.

Aineiston analyysin ensimmäinen vaihe on litteroidun aineiston lukeminen useaan kertaan. Litterointi on nauhoitetun aineiston puhtaaksi kirjoittamista. Litteroitu aineisto puretaan teema-alueittain. Teemoituksessa on tarkoituksena tarkastella aineistoa ja löytää useammalle haastateltavalle yhteiset asiat ja ilmiöt. Yhteyksien tarkasteluun voidaan käyttää useita eri tapoja. Haastatteluaineiston säännönmukaisuuksien tarkastelu on yhteyksien tarkastelua suhteessa toisiinsa, ilman tämänkaltaista tarkastelua analyysistä tulee usein pintapuolinen. Haastatteluaineiston analyysissä määrä ei korvaa laatua, eikä sillä ole vaikutusta laatuun. Aineiston analyysi on hyvä aloittaa mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen, silloin tieto on tuoretta ja haastattelijan muistissa. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2014: 110-111.)

Haastatteluiden tavoitteena oli saada tietoa vaikuttaako asiakkaan sukupuoli turvakotityöhön ja jos, niin millä tavoin se tulee esille. Selvitimme myös turvakodin työntekijöiden kokemuksista, millä tavoin turvakoti tukee heidän mielestään asiakkaan elämänhallintaa. Haastateltavat ilmensivät puheissaan omaa työkokemustaan ja omia näkemyksiään.

8.2 Eettisyys

Etiikalla tarkoitetaan moraalisiin kysymyksiin kohdistuvaa tutkimusta. Etiikka ei anna valmiita ratkaisuja, vaan sen ohjaa asioiden ajatteluun ja pohtimiseen. Tutkijan ammattietikalla tarkoitetaan niitä eettisiä periaatteita, normeja, sääntöjä ja hyveitä, joita tutkijan täytyy noudattaa. Tutkimusaiheen valinta ei saa loukata ketään ja huomiota on kiinnitettävä erikoisesti silloin, kun tutkitaan erityisryhmiä kuten esimerkiksi pieniä lapsia tai psyykkisesti sairaita. Tietolähteet tulee valita siten, että tutkittavalle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa tutkimuksesta. Tutkimuksessa innostuksen kohteena ovat osallistuvien henkilöiden todellisuus ja heidän näkökulmansa tutkittavaan aiheeseen. Harkinnanvaraista otantaa haastateltavien löytymiseen käytetään silloin, kun kiinnostus on riippuvainen informaatiosta, millä on paras tieto tutkimusaiheesta. Laadullisessa tutkimuksessa

tutkittavilla henkilöillä täytyy olla henkilökohtaista kokemusta aiheesta. Eettisten periaatteiden mukaan tutkijan täytyy tällöin huomioida aiheen mahdollinen sensitiivisyys ja arkaluontoisuus, sillä aiheen käsittely voi uudelleen aktivoida tutkittavan trauman. Tutkijan täytyy kuvata periaatteet ja kriteerit osallistujien valinnalle, jotta tulosten eteenpäin siirto muuhun käyttöön on arvioitavissa. (Hakala 2016: 5-10.)

Eettisiin periaatteisiin pohjaten teimme valinnan toteuttaa haastattelu turvakodin henkilökunnalle asiakkaiden sijaan. Turvakodin asiakkaille on ominaista toistaiseksi käsittelemättömät traumat ja akuutit kriisit elämäntilanteessa. Tutkittava aiheemme luokitellaan sensitiiviseksi. Mikäli kysymykset olisivat herättäneet asiakkaita trauman uudelleen aktivoitumista, eivät omat tietotaitomme olisi riittäneet aihetta käsittelemään ja sulkemaan asianmukaisesti haastattelun loppuessa. Valitsemamme tutkimuskysymyksen puolesta haastateltaviksi oli luonnollista valita turvakodin henkilökunta. Henkilökunnalla on tutkimuskysymyksen aiheesta jopa vuosien työkokemusta, joten otanta on laajempi kuin yksittäisen asiakkaan turvakotijakson aikana kokema. Tutkimuskysymyksemme vaativat aiheen ammatillista osaamista ja kokemusta, jolloin kokemusasiantuntijuus ei olisi palvelut opinnäytetyön tarkoituksena.

9 Haastattelut

Kaikki työntekijät nimesivät naisten kohtaaman väkivallan muodoiksi fyysisen väkivallan, henkisen väkivallan, taloudellisen väkivallan ja uskonnollisen tai kulttuuriin liittyvän väkivallan. Kaksi haastateltavista mainitsi myös seksuaalisen väkivallan erikseen. Kunniaväkivalta tuli esille yhden haastateltavan vastauksista, kunniaväkivalta kohdistuu hänen mukaansa naisiin. Miesten kohtaaman väkivallan muodoiksi työntekijät nimesivät henkisen ja fyysisen väkivallan. Naisten kohtaaman väkivallan nähtiin olevan selvästi monimuotoisempaa verrattuna miesten kohtamaan väkivaltaan. Yhteistä eri sukupuolten kohtamalle väkivallalle on, että väkivallan uhri ei aina tunnista kohtaamaansa väkivaltaa väkivallaksi ennen turvakotiin tuloa. Työntekijöiden kanssa käydyissä keskusteluissa työntekijät auttavat väkivallan tunnistamisessa ja nimeämisessä. Työntekijät toivat haastatteluissa esille, että miesasiakas ei välttämättä aina tunnista, että fyysisesti heikompi osapuoli (nainen) käyttää väkivaltaa. Esimerkiksi läpsimistä ei välttämättä pidetä väkivaltana. Naisasiakkaat eivät välttämättä puolestaan tunnista aina taloudellista väkivaltaa väkivallaksi.

Miehille ja naisille avoimen turvakodin hyväksi puoliksi kaikki työntekijät nimesivät avoimuuden ja näkyvyyden. Työntekijöiden mielestä tulee avoimemmaksi, että myös naiset

käyttävät väkivaltaa. Huonoiksi puoliksi työntekijät mainitsivat tilat, ei omia wc- ja suihkutiloja miehille ja naisille. Esimerkiksi naisiasiakas saattaa kokea epämiellyttäväksi, että miesiasiakas tulee suihkusta pelkkä pyyhe päällä. Tämä korostuu erityisesti eri kulttuureista lähtöisin olevilla naisilla. Monet naisasiakkaat pukeutuvat usein peseytymisen jälkeen kosteissa suihkutiloissa. Huonona puolena nähtiin myös se, että naiset saattavat kokea pelkoa ja epävarmuutta kohdatessaan miesasiakkaita turvakodissa. Syyksi pelolle arveltiin, että usein nainen on kohdannut miehen tekemää väkivaltaa. Syynä saattaa olla myös kulttuuriin liittyvä tekijä, nainen ei voi olla vapaasti vieraiden miesten läsnä ollessa. Huonoksi puoleksi mainittiin myös, että joskus saattaa alkaa rakentumaan suhteita asiakkaiden välillä. Tämä ei ole toivottavaa, koska asiakkaat ovat haavoittuvassa ja herkässä tilassa turvakodissa ollessaan. Turvakodin sisällä syntyneet suhteet häiritsevät myös muita asiakkaita.

Kysymykseen olisiko tarvetta pelkästään miehille suunnattuun turvakotiin, työntekijöiden vastaukset poikkesivat jossain määrin toisistaan. Vastauksissa tuli enimmäkseen esille, että ei tarvetta erillisille turvakodeille mies- ja naisasiakkaille. Perusteluina oli esimerkiksi, että miesasiakkaiden määrä on vielä niin pieni, tai että ei ole nykypäivää, jos olisi erilliset turvakodit miehille ja naisille. Yhden työntekijän näkemyksen mukaan saattaisi olla hyvä, jos olisi pelkästään miehille suunnattu turvakoti, hänen mielestään miehillä voisi olla kevyempi kynnyks hakeutua turvakotiin. Ihanneturvakoti olisi haastateltavien mielestä kodinomainen ja viihtyisä, missä olisi selkeät ja esteettömät tilat. Ihanneturvakodissa olisi myös aina riittävästi henkilökuntaresursseja.

Kukaan työntekijöistä ei ollut saanut mitään erillistä koulutusta eri sukupuolten kohtaamiseen työssään, sille ei nähty myöskään tarvetta. Yksi työntekijöistä mainitsi, että koulutusta eri kulttuureista lähtöisin olevien asiakkaiden kohtaamiseen, tai eri kulttuurien tapojen kohtaamiseen olisi hyvä saada lisää koulutusta. Miesasiakkaan mahdollinen vanhemmuus huomioidaan turvakotityössä kaikkien työntekijöiden mukaan ihan samalla tavalla kuin naisasiakkaiden vanhemmuus. Yksi työntekijä mainitsi että "ehkä kuultaa joskus läpi, että ihastellaan jos mies osaa hoitaa lasta". Kaikkien työntekijöiden mielestä yhteiskunta suhtautuu positiivisella tavalla turvakoteihin, työssä tämä näkyy siten, että valtio rahoittaa nykyään toiminnan. Resursseja pidetään hyvinä.

Kaikki työntekijät kertoivat monisanaisesti millä tavoin turvakoti tukee asiakkaan elämänhallintaa. Vastausten mukaan turvakoti selkeyttää asiakkaan tilannetta ja vahvistaa turvallisuuden tunnetta. Turvakodin henkilökunta auttaa myös väkivallan muotojen tunnis-

tamisessa. Turvakodin tehtävänä nähtiin asiakkaan tilanteen turvaaminen, tilanteen rauhoittaminen, auttaminen käytännön asioiden hoitamisessa ja tiedon antaminen. Turvakodin päivärytmin nähtiin myös tukevan elämänhallintaa.

10 Johtopäätökset

Yhteenvedona haastatteluista voidaan todeta, että asiakkaan sukupuoli vaikuttaa turvakodin arjessa. Esille nousivat tilat ja niiden toimivuus mies- ja naisasiakkaiden käytössä. Tämän lisäksi kävi ilmi, että asiakkaiden kesken saattaa muodostua sellaisia läheisiä suhteita, jotka eivät ole suotavia turvakodeissa. Asiakkaiden välille ajoittain syntyvät suhteet saattavat olla haaste turvakodissa. Toisaalta miesten ja naisten samassa turvakodissa oleminen mahdollistaa vertaiskeskusteluja heidän välillään.

Väkivaltakäsitys lähisuhdeväkivallasta puhuttaessa on sukupuolittunutta, miehen ajatellaan olevan useimmiten väkivallan tekijä ja naisen olevan väkivallan uhri. Näin ei kuitenkaan ole, miehet sekä naiset käyttävät väkivaltaa lähisuhteissaan. Eroavaisuuksia on siinä, mitä väkivallan muotoja eri sukupuolet käyttävät lähisuhteissaan. Miehet käyttävät fyysistä väkivaltaa useammin kuin naiset. Naiset puolestaan käyttävät henkistä väkivaltaa miehiä enemmän.

Sukupuolta ei voi ohittaa turvakotityössä. Nais- ja miesasiakkaiden kanssa työskentelyssä on omat erityispiirteensä ja heillä on omat erityistarpeensa. Naisten kanssa työskentelyssä vanhemmuuden näkökulma korostuu enemmän, kuin miesten kanssa työskentelyssä, koska nainen useammin huolehtii lapsista enemmän, kuin mies. Miesasiakas saattaa joutua perustelemaan hyvää vanhemmuuttaan naisasiakasta enemmän, vaikka sille ei olisi mitään perustetta. Miesasiakkaat tarvitsevat usein enemmän tukea väkivallan tuottaman häpeän käsittelemiseen. Miesasiakkaan häpeän käsitteleminen voi aiheuttaa uusia haasteita henkilökunnalle liittyen väkivallan selitysmalleihin ja tunnistamiseen silloin, kun asiakkaan kanssa käydään läpi hänen elämänsä ja väkivaltakokemuksiansa.

11 Pohdinta

Teimme opinnäytetyömme sukupuolen vaikutuksesta turvakodissa työntekijöiden näkökulmasta, olisi kuitenkin mielenkiintoista lukea tutkimus myös asiakasnäkökulmasta teh-

tynä. Opinnäytetyö turvakotiin vahvasti käsitystämme turvakotityön tarpeellisuudesta. Vä- kivalta on valitettavasti monelle ihmiselle arkipäivää, emmekä voi sulkea silmiämme vä- kivallalta. Turvakodit tekevät lähisuhdeväkivallan näkyväksi yhteiskunnassamme. Lähi- suhdeväkivallan näkyvyydellä mahdollistetaan turvakotien toiminta ja rahoitus myös jat- kossa. Opinnäytetyöprosessimme lisäsi ymmärrystämme lähisuhdeväkivallasta ja mies- ten kokemasta väkivallasta. Usein ajatellaan naisen olevan uhri, vaikka mies voi yhtä lailla kokea väkivaltaa. Usein voi kuulla mieheltä kysyttävän ”ootko ottanut naiselta pa- taan?”, mikä voi lisätä miesten kokemaa häpeää.

Lähisuhdeväkivallasta puhuttaessa tulee muistaa, että perheen hajoaminen on erittäin kohtalokasta, sillä yksilön tärkeä suojaverkko katoaa ja hän saattaa joutua kohtaamaan kriisin yksin. Kriisi tai uhka tulee lähipiiristä, joka on aiemmin tukenut yksilöä. Pahimmil- laan samaan kriisiin sotkeutuu useita henkilöitä, esimerkiksi avioerotapauksessa myös yhteisiä ystäviä, jolloin yksilö voi jäädä täysin ilman lähipiirin apua. Turvakotiin saapunut asiakas on aina kohdannut elämässään kriisin ja tarvitsee erityistä tukea ja ammattilais- ten läsnäoloa. Tärkeää on huomioida mahdollisuuksien mukaan koko perheen tilanne kokonaisuutena. Lasten tullessa vanhempansa mukana turvakotiin, tilanteeseen pitää kiinnittää erityistä huomiota. Lasten arkea turvakodissa pitää pyrkiä turvaamaan niin, että lapsen arki voi jatkua mahdollisimman normaalina. Miten lasten kanssa käsitellään lähi- suhdeväkivaltaa, kun tiedetään lähisuhdeväkivallan olevan ylisukupolvista? Millä tavalla turvakodin työntekijöiden pitää työskennellä lasten kanssa? Miten ehkäistään ylisukupol- vista väkivaltaa? Näemme, että tässäkin olisi mahdollisuus uudelle tutkimukselle, miten kohdata lapsi turvakodissa.

Haastattelukysymysten laatimiseen olisi ollut hyvä kiinnittää enemmän huomiota. Haas- tattelujen aikana huomasimme, että haastattelukysymyksiä oli paljon, sekä joidenkin haastattelukysymysten asettelu olisi voinut olla selkeämpi. Myöhemmässä vaiheessa ky- symysten ja vastausten runsas määrä vaikutti aineiston analyysiin, oleellisen tiedon erot- telu vei paljon aikaa. Toisaalta, saimme paljon tietoa ja ymmärrystä turvakotityöhön liit- tyen.

Tutkimuskysymykseen (vaikuttaako asiakkaan sukupuoli turvakodin arjessa) saimme vastauksen, näin ollen voimme pitää tutkimusta onnistuneena. Haastateltavia työnteki- jöitä olisi kuitenkin tutkimuksen kannalta ajateltuna voinut olla enemmän, tulokset olisivat silloin todennäköisesti kasvattaneet informaatioarvoaan. Mielenkiintoa heräsi myös asi- akkaiden näkökulmaa kohtaan, olisiko turvakotipalveluita käyttävien asiakkaiden näke-

mys miten yhtenevä työntekijöiden näkemyksen kanssa. Saamiemme tulosten perusteella työstettäviä jatkokysymyksiä voisi olla; toivoisivatko turvakotipalveluita käyttävät asiakkaat erillisiä turvakoteja mies- ja naisasiakkaille? Tarvitseeko asiakkaiden sukupuoli huomioida jollakin eri tavalla turvakotipalveluissa, verrattuna nykyiseen käytäntöön?

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli antoisa ja mielenkiintoinen, vaikka matkan varrella tulikin eteen haastavampia vaiheita työskentelyn kannalta. Haasteet eivät kuitenkaan olleet ylitsepääsemättömiä ja niiden kautta saimme valmiuksia myös tulevaisuutta ajatellen, mahdollinen seuraava tutkimustyö on helpompi aloittaa, kun tutkimusprosessista on jonkin verran aiempaa kokemusta.

Lähteet

American Psychological Association n.d. "The road to Resilience". Saatavana osoitteessa: <<https://www.apa.org/helpcenter/road-resilience>>. Luettu. 12.1.2020.

Council of Europe 2011. "Euroopan neuvoston yleissopimus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta". Saatavana osoitteessa: <<https://rm.coe.int/1680462532>>. Luettu 12.11.2019.

Ensi- ja turvakotienliitto n.d. "Turvakodit ja väkivallan ehkäisy". Saatavana osoitteessa: <<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/nain-me-autamme/turvakodit-muu-vakival-tatyo/#turvakodit>>. Luettu 12.1.2020.

Grevio 2019. Baseline Evaluation Report, Finland. Istanbul Convention. Saatavana osoitteessa: <<https://rm.coe.int/grevio-report-on-finland/168097129d>>. Luettu 12.11.2019.

Hakala, Tiina 2016. Eettisyys laadullisessa tutkimuksessa. Tutkijan näkökulma. Pro gradu- tutkielman lisäosa. Tampereen yliopisto, terveystieteiden yksikkö. Saatavana osoitteessa: <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100284/GRADU-1481615633.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 19.3.2020.

Helkama, Klaus & Liebkind, Karmela & Myllyniemi, Rauni 2013. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Porvoo: Edita Publishing.

Jokinen, Arto 2012. Mieskysymys. Miesliike-, työ-, tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Yliopistopaino.

Jokinen, Arto 2010. Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Eeva 2005. Aikuisten arki. Helsinki: Gaudeamus

Jyväskylän yliopisto 2015. Koppa – Laadullinen tutkimus. Päivitetty 23.4.2015. Saatavana osoitteessa: <<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>>. Luettu 15.2.2020.

Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Keiski, Pia 2012. Perheväkivaltaa käyttäneen naisen minuus. Realistinen synteesi perheväkivaltakäyttämisen vähenemiseen tähtäävän intervention vaikutuksista. Väitöskirja. Saatavana osoitteessa: <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103386/978-952-03-0693-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 20.4.2020.

Kärnä, Teemu & Mattila, Aino & Uusi-Mäkelä Nina 2018. Sukupuolen moninaisuus. Lähestymistapa sukupuoleen muuttumassa? Lääkärilehti 45/2018 VSK 73. 2634-2635.

Saatavana osoitteessa: <<https://www.potilaanlaakarilehti.fi/site/assets/files/0/49/15/217/sll452018-2631.pdf>>. Luettu 28.1.2020.

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 2014/1354. Annettu Helsingissä 30.12.2014.

Laine, Terhi 2008. Asiantuntijuus ja sukupuoli suomalaisten turvakotien nais- ja mies-työssä. Yhteiskuntapolitiikka 73 (3). 295–303. Saatavana osoitteessa: <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101591/laine.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 15.12.2019.

Laitinen, Merja & Kinnunen, Jaana & Hannus, Riitta 2017. Varjosta valoon. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto

Mielenterveystalo n.d. "Mitä on aggressio?". Saatavana osoitteessa: <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/itsehoito/aggression_tunteen_oma-hoito/Pages/mita_on_aggressio.aspx#henkilo_vs_henkilo>. Luettu 15.10.2019

Nollalinja n.d. Turvakotien yhteystiedot. Saatavana osoitteessa: <<https://www.nollalinja.fi/turvakoti/turvakotien-yhteystiedot/>>. Luettu 28.1.2020.

Nousiainen, Kevät & Pentikäinen, Merja 2017. Naisiin kohdistunut väkivalta ihmisoi-keuskysymyksenä. Suomi alisuorittajana. Teoksessa Niemi, Johanna & Kainulainen, Heini & Honkatukia Päivi, (toim.): Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaali-nen ongelma. Tampere: Vastapaino.

Näre, Sari & Ronkainen, Suvi 2008. Paljastettu intiimi. Sukupuolittuneen väkivallan dy-namiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro

Ojuri, Auli 2004. Väkivalta naisen elämän varjona. Tutkimus parisuhdeväkivaltaa koke-neiden naisten elämäkulusta ja selviytymisestä. Saatavana osoitteessa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61731/Auli_Ojuri_vaitoskirja.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 31.1.2020.

Ojuri, Auli 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa perhe- ja lähi-suhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisuja 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Purjo, Timo 2010. Kriittisiä ajatuksia sukupuoleen ja väkivaltaan liittyvistä yleistyksistä. Teoksessa Purjo, Timo & Gjerstad, Eevastiina (toim.): Sukupuoli ja väkivalta. Helsinki: Non Fighting Generation.

Purjo, Timo 2012. Sukupuolella on merkitystä. Teoksessa Purjo, Timo (toim.): Suku-puoli ja väkivalta osa 2. Helsinki: Non Fighting Generation.

Rikoslaki 1889/39. Annettu 21.04.1894.

Ronkainen, Suvi. 2017. Mitä väkivalta on? Erontekojen tärkeydestä, yhteyksien näkemisestä. Teoksessa Niemi, Johanna & Kainulainen, Heini & Honkatukia, Päivi (toim.): Sukupuolistunut väkivalta. Tampere: Vastapaino.

Rossi, Leena-Maija 2010. Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Tampere: Vastapaino.

Ruohonen, Marita 2006. Perhe- ja väkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisuja 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Ruth, Jan-Erik 1998. Elämänhallinta ikääntyessä. Teoksessa Roos, J.P. & Hoikkala, Tommi (toim.): Elämänpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.

Räsänen, Pirkko 1997. Duodecim. Testosteroni ja psyyken häiriöt. Saatavana osoitteessa: <<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/1997/5/duo70096>>. Luettu 15.12.2019.

Siltala, Heli & Holma, Juha & Hallman-Keiskoski, Maria 2014. Henkisen, fyysisen ja seksuaalisen lähisuhdeväkivallan vaikutukset psykososiaaliseen hyvinvointiin. Psykologia 49 (02) 113-120. Saatavana osoitteessa: <https://www.researchgate.net/publication/261847970_Henkisen_fyysisen_ja_seksuaalisen_lahisuhdevakivallan_vaikutukset_psykososiaaliseen_hyvinvointiin_English_summary_Experiences_of_domestic_violence_and_connections_with_health_and_psychosocial_well-being>. Luettu 2.10.2019.

Siukola, Reetta 2014. Miten puutun lähisuhdeväkivaltaan? Esimerkkinä päihde- ja mielenterveystyö. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116080/THL_OPA2014_034_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 10.2.2020.

Suomen Mielenterveysseura 2007. Sosiaalinen perimä - Ylisukupolviset kohtalot tutkimuskirjallisuuden valossa. Saatavana osoitteessa: <https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/sosiaalinen_perima.pdf>. Luettu 9.3.2020.

Säyrylä, Suvi 2017. Isyys ja elämän kriisit. Isyyden merkitys, haasteet, voimavarat ja tuki. Pro gradu - tutkielma. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitos. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54404/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201706092777.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 10.4.2020.

Säävälä, Hannu & Nyqvist, Leo 2006. Miestyö. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisuja 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Turvakotipalvelut 2018. Tilastoraportti 22/2019. Saatavana osoitteessa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138206/Tr_22_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 2.10.2019. Päivitetty 11.7.2019.

Turvakotipalvelut 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut>>. Luettu 15.12.2019.

Liite 1

Haastattelukysymykset

Haastateltava: _____

Organisaatio: _____

Työsuhteen pituus: _____

Haastattelukysymykset:

Millaisia väkivallan muotoja naisasiakkaat ovat kohdanneet? Entä miehet?

Mitkä ovat hyviä puolia, että molemmat sukupuolet saavat olla samassa turvakodissa?
Entä huonot puolet?

Millaisia ajatuksia / tunteita miesasiakas herättää turvakodin muissa asiakkaissa? Entä työntekijöissä?

Olisiko tarvetta pelkästään miehille suunnattuun turvakotiin?

Näkykö sukupuolen moninaisuus turvakotityössä?

Oletko saanut koulutusta eri sukupuolten kohtaamiseen työssäsi? (työnantajan tarjoamaa/ itse hankittua)

Millä tavoin miesasiakkaan mahdollinen vanhemmuus huomioidaan turvakotityössä?

Millaiset yhteiskunnalliset tekijät/ asenteet vaikuttavat tällä hetkellä mielestäsi eniten turvakotityöhön?

Millainen olisi ihanneturvakoti? (toiminta, puitteet)

Millä tavoin turvakoti tukee asiakkaan elämänhallintaa?